

**Buren, Pastoor Scholtenweg
Gemeente Ameland (Frl.)**

**Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek**

Steekproefrapport 2012-03/10Z

*Buren, Pastoor Scholtenweg
Gemeente Ameland (Frl.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Bouwbedrijf J.J. Oud

Steekproefrapport 2012-03/10Z
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, maart 2012

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Vestiging Utrecht:
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

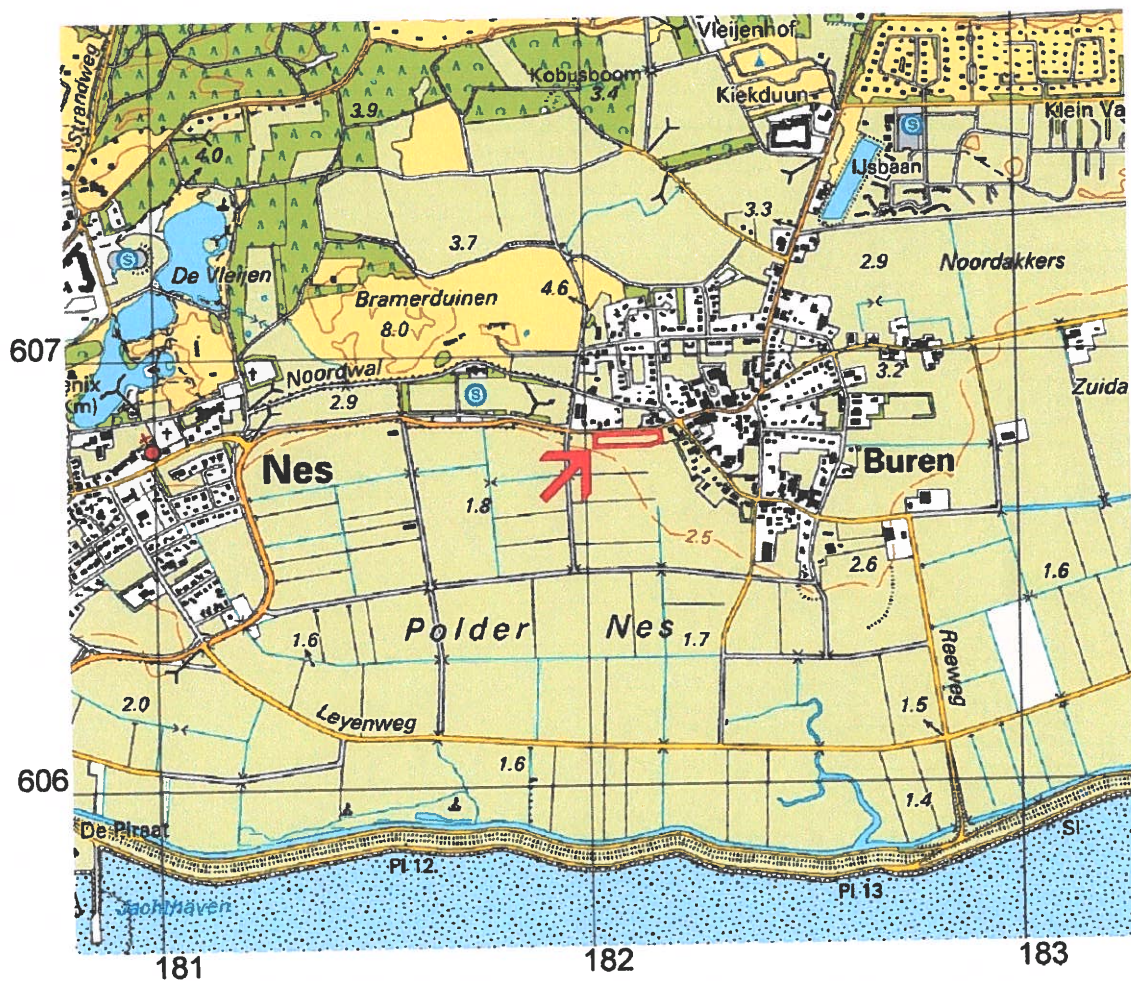
Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02).....	1
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	6
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	9
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	9
3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05).....	10
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	10
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03).....	11
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	13
Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Bouwlocatie
Appendix III:	Geomorfologie
Appendix IV:	Bekende archeologische waarden
Appendix V:	Boorstaten en boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

Aan de Pastoor Scholtenweg te Buren, gemeente Ameland, provincie Friesland, heeft op 9 maart 2012 een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de geplande bouw van zes woningen op het terrein. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

Figuur 1: Buren, Pastoor Scholtenweg: de begrenzing van het plangebied is met een rode lijn aangegeven. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer. [Naar: mijn.kadaster.nl.]

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysieke geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn zes boringen geplaatst om de gaafheid van de bodem te bepalen en om archeologische indicatoren op te sporen.

De bodem van het plangebied bestaat uit een vlakvaaggrond. Uit het plangebied zijn geen meldingen bekend van archeologische vondsten of terreinen. Het onderzochte terrein grenst aan de historische kern van Buren. Ten zuiden van Buren is onderzoek uitgevoerd naar restanten van het laat-middeleeuwse klooster Foswerd. Hier zijn ook munten uit dezelfde periode gevonden. Vanwege de nabijheid van het dorp en het klooster zouden binnen het plangebied archeologische indicatoren of grondsporen uit deze tijd kunnen worden verwacht.

Tijdens het veldwerk is gebleken dat de bovenlaag vermengd is en in het oosten verstoord. Hieronder zijn de bodemlagen voornamelijk intact. Alle boringen bevatten een sterk humeuze laag of veenlaag. Er zijn in de bovengrond enkele vondsten gedaan, maar dit is ofwel recent materiaal ofwel niet eenduidig materiaal. Er zijn geen vondstconcentraties, funderingen of cultuurlagen aangetroffen. De kans op onverstoorde archeologische grondsporen wordt hier klein geacht. Er wordt op basis van deze resultaten geen nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Figuur 2: Buren, Pastoor Scholtenweg: de foto is genomen richting het oosten van het plangebied. Links is de Pastoor Scholtenweg te zien.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van Bouwbedrijf J.J. Oud, vertegenwoordigd door de heer A. Wildervank, is een plangebied langs de Pastoor Scholtenweg in Buren (gemeente Ameland, Friesland) onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). Op het terrein zijn zes nieuwe woningen gepland. De met de nieuwbouw gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De diepte van de bodemingrepen voor de funderingen zullen circa een meter bedragen.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de gaafheid van de bodem en de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de mate waarin de bodemopbouw intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool, etc.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich aan de westzijde van Buren, ten oosten van de Spijkerboorweg (zie Figuur 1 en Appendix II). De noordelijke begrenzing van het terrein wordt gevormd door de Pastoor Scholtenweg, met huisnummer 2 als oostelijke grens. Het plangebied ligt tegenover huisnummers 3 tot en met 7 van deze weg en heeft een omvang van circa 30 bij 150 meter. Ten tijde van het veldwerk bestond het terrein uit delen van drie graspercelen (zie Figuur 2).

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Buren, Pastoor Scholtenweg: administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) – verkennende fase
Provincie	Friesland
Gemeente	Ameland
Plaats	Buren
Locatie / Projectnaam	Pastoor Scholtenweg
Kaartblad	02C
Coördinaten hoekpunten plangebied	NO – 182,175/606,830 ZO – 182,175/606,800 ZW – 182,020/606,790 NW – 182,020/606,820
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	n.v.t.
Bevoegde overheid	Gemeente Ameland
Opdrachtgever	Bouwbedrijf J.J. Oud
ARCHIS OM-code	50951
ISSNnr.	1871-269X
Steekproef projectcode	2012-03/10Z
Oppervlakte	circa 0,5 hectare
NAP hoogte maaiveld	circa 2,6 tot 3 meter boven het NAP
Maximale diepte onderzoek	150 cm onder het maaiveld
Uitvoering veldwerk	9 maart 2012
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

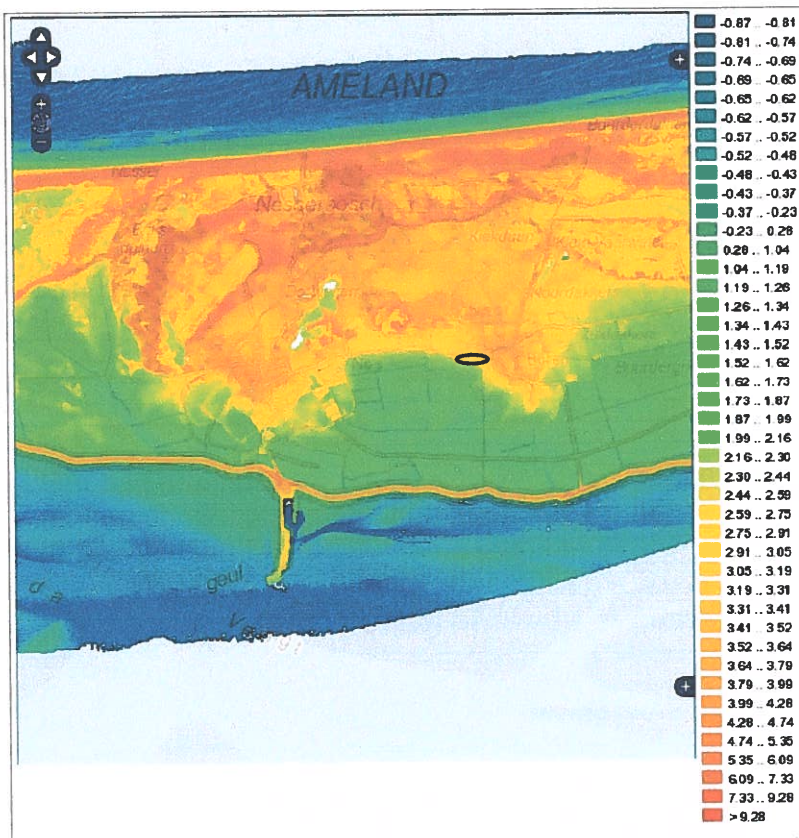
Tabel 2: Buren, Pastoor Scholtenweg: gebruikte bronnen en kaarten.

<p>Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)</p> <p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Friesland 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k.19.</p> <p>Bazelmans, J., e.a. (eds.). 2011. <i>Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu</i>. Uitgeverij Bert Bakker.</p> <p>Bodemkaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].</p> <p>Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) www.fryslan.nl.</p> <p>Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>Google Earth.</p> <p>https://mijn.kadaster.nl</p> <p>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).</p> <p>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Louwe Kooijmans, L.P., e.a. (eds.). 2005. <i>Nederland in de Prehistorie</i>. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.</p> <p>Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i>. Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.</p> <p>Numismatisch Informatiesyteem [NUMIS].</p> <p>Overdiep, G. <i>Toelichting bij de Kaart van Ameland uit 1731 door Pieter de la Rive</i>. (z.pl.,z.j.).</p> <p>Schotanus, C. 1664. <i>Beschrijvinge van de Heerlyckheydt van Frieslandt. Facsimile-uitgave 1978</i>. De Tille bv Leeuwarden/Theatrum Orbis Terrarum bv Amsterdam, vóór p.1.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1986. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Ameland</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1986. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Toelichting bij De Waddeneilanden, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Top Pleistoceen [ARCHIS].</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Fryslân. 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.25.</p> <p>12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.9.</p> <p>12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.6.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1926-1934. Fryslân 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.28.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k.6.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992. <i>Grote Historische Provincie Atlas 1:25 000. Friesland 1853-1856</i>. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen, k.14.</p> <p>www.ameland.nl.</p> <p>www.kich.nl</p> <p>www.vvameland.nl/algemeen/cultuur/geschiedenis</p> <p>www.watwaswaar.nl.</p>

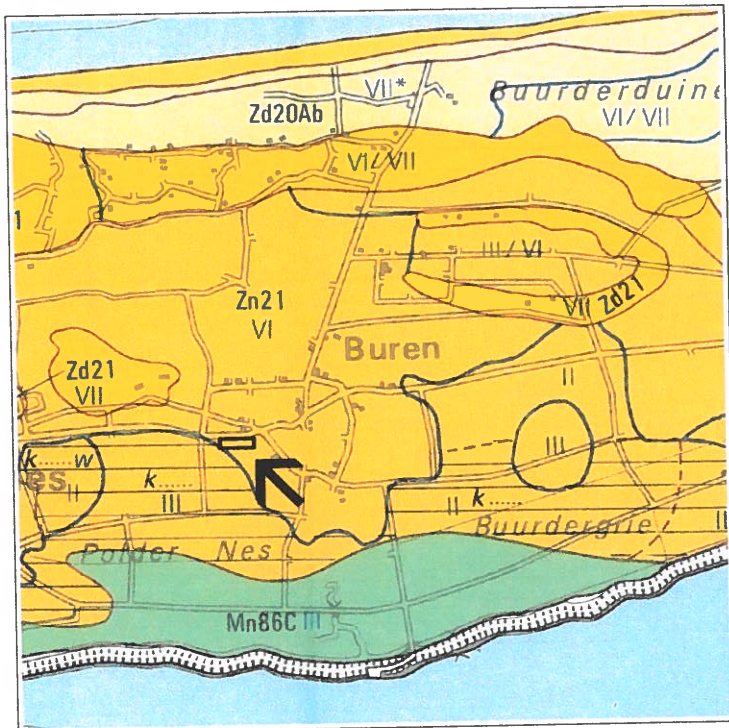
2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Geologisch gezien bestaat Ameland, evenals de overige Waddeneilanden, grotendeels uit duinen. Deze duinen zijn afgezet op marien zand dat weer op geërodeerde pleistocene afzettingen ligt. De mariene afzettingen onder het duinzand bestaan ten dele uit resten van een vroegere strandwal. Rond 2300 v.Chr. lagen er enkele strandwallen ter hoogte van de huidige Waddeneilanden waarop duinen zijn gevormd. Het is nog onbekend wanneer de oudste duinen hier zijn ontstaan. Vanaf de late ijzertijd is jonge zeekei, zavel en zand afgezet. In de polders liggen deze afzettingen aan het oppervlak [Stichting voor Bodemkartering 1986: 11-12].

Geomorfologisch gezien bevindt het dorp Buren zich binnen een vlakte ontstaan door afgraving of egalisatie (classificatie geomorfologische kaart 2M48; zie Appendix III). Noordelijk van het plangebied wisselen laagten, welvingen en hoge duinen elkaar af (classificatie geomorfologische kaart respectievelijk 3N8, 3L7 of 4L7 en 12C1 of 13C1). Dit is op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ook duidelijk te zien (Figuur 3). Het onderzochte terrein ligt op de overgang van poldergrond naar duinen.

Figuur 3: Buren, Pastoor Scholtenweg: hoogtekaart met in zwart de ligging van het plangebied aangegeven. Gebieden met een blauwe kleur liggen laag ten opzichte van de lichtbruin en geel gekleurde terreinen. [Naar: www.ahn.nl.]

Figuur 4: Buren, Pastoor Scholtenweg: bodemkaart waarop het plangebied met een zwarte rechthoek is aangegeven. In geel zijn de vlakvaaggronden (Zn21) en de duinvaaggronden (Zd21) aangegeven. Zd20Ab staat voor een duinvaaggrond met ontcalcite bovengrond. De toevoegingen 'k...' en '...w' staan voor respectievelijk een zavel- of kleidek van 15-40 centimeter dik en een 15-40 centimeter moerige laag die tussen 40-80 centimeter onder het maaiveld begint. Mn86C staat voor een kalkarme poldervaaggrond in klei.

Volgens de bodemkaart bestaat de bodem ter hoogte van het plangebied uit een vlakvaaggrond gevormd in leemarm en zwak lemig fijn zand (classificatie bodemkaart Zn21 met grondwatertrap VI: gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen 40 en 80 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter onder het maaiveld; zie Figuur 4). Ten oosten, zuiden en zuidwesten van het dorp Buren is de grondwatertrap over het algemeen II of III (gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand respectievelijk tussen 50-80 en tussen 80-120 centimeter onder het maaiveld). Hier liggen percelen later en is het gebied natter.

In het grootste deel van de polders van Ameland komen deze kalkloze vlakvaaggronden voor. Deze gronden zijn vroeger kwelders, brakke overgangsgrienden of akkergronden geweest. Onder andere ten oosten van Nes is in het zand een dunne veenlaag aanwezig op een diepte van circa 75 centimeter onder het maaiveld [Stichting voor Bodemkartering 1986: 95-97].

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Voor zover bekend is de oudste vermelding van het eiland Ameland uit de tweede helft van de achtste eeuw. Over deze vroege periode zijn verder geen gegevens bekend tot 1396. Albert van Beieren, graaf van Holland, poogde toen Friesland onder zijn gezag te brengen. Sinds de vijftiende eeuw ligt het gezag over Ameland bij het geslacht Cammingha. Een gebied tussen Buren en Nes behoorde aan het klooster van Foswerd in Friesland, maar kwam in 1580 ook in eigendom van de familie Cammingha [Stichting voor Bodemkartering 1986: 29].

Tabel 3: Buren, Pastoor Scholtenweg: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en IV).

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
CMA			
15053/01H-022	182,388/606,840	historische dorpskern van Buren	vanaf late middeleeuwen
15468/02C-023	182,462/606,485	geofysisch onderzoek door RAAP in 1999: terrein met restanten van een middeleeuws gebouw aan het Kloosterpad. Stenen funderingen op ongeveer 0,65 meter diepte. Het gebouw maakte waarschijnlijk deel uit van het uithof van klooster Foswerd dat in 1580 werd opgeheven. Ook zijn er achttiende eeuwse bewoningssporen gevonden.	late middeleeuwen B
CAA			
9968/02CN-1	181,250/606,960	1949 opgraving ROB: onbekend aantal fragmenten baksteen op kerkhof	late middeleeuwen
30299/02CN-1	181,250/606,960	1949 opgraving ROB: kerk en kerkhof	late middeleeuwen
138475/02CN-7	182,485/606,485	geofysisch onderzoek door RAAP in 1999; zie melding 15468. Hierbij zijn in proefputjes gevonden: 1 baksteen; 3 scherven vensterglas van glas-in-lood ruiten; 1 geglazuurde vloertegel en een deel van een raamomlijsting; 1 majolica wandtegel, 4 scherven roodbakend geglazuurd aardewerk; 3 scherven roodbakend geglazuurd aardewerk, 1 scherf faience; 1 scherf industrieel wit (Maastrichts/Regout)	middeleeuwen laat A – B middeleeuwen laat A – nieuwe tijd C middeleeuwen laat B – nieuwe tijd A nieuwe tijd B nieuwe tijd B – C nieuwe tijd C
238384/02CN-1	181,250/606,960	zie 9968: onbekend aantal scherven kogelpot; onbekend aantal doodskisten van vurenhout, houtskool en zwarte cultuurlaag; kloostermoppen, brokken tufsteen; onbekend aantal Rooswinkelstenen (kleine bakstenen), kleine Friese drielingen en bakstenen, losse beenderen en knekelhoop, een kerkfundering, gracht om kerk, fundering van kerkhofmuur; 1 koperen gotische kraan	vroege middeleeuwen C middeleeuwen late middeleeuwen late middeleeuwen - nieuwe tijd nieuwe tijd

De oude dorpen lagen binnen drie duinbogen: in het westen lagen de dorpen Hollum en Ballum, in het midden Nes en het latere Buren en in de oostelijke duinboog het nu verdwenen dorp Oerd. Tussen deze drie duinbogen lagen strandvlakten waar bij hoge vloed water overheen kwam. Ten zuiden van elk dorp lagen de mieden, zanderige en venige hooilanden, omringd door een ongeveer anderhalf meter hoge zodendijk. Zowel Hollum als Nes bestonden uit zowel een agrarisch deel (het noordelijke deel van het dorp) en een vissers- en zeelieden nederzetting in het zuiden. Buren is het jongste dorp op Ameland [Overdiep 4; Stichting voor Bodemkartering 1986, 29-31; www.vvvameland.nl].

Uit het plangebied zelf zijn geen archeologische vondsten of terreinen bekend in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). De oude kern van het dorp Buren ligt op enkele tientallen meters ten oosten van het plangebied [ARCHIS-nummer 15053]. Hier zijn laat-middeleeuwse bewoningssporen gevonden.

Aan de zuidzijde van Buren is in 1999 een geofysisch onderzoek in combinatie met een booronderzoek en een proefputje uitgevoerd door RAAP [ARCHIS-nummers 15468 en 138475; Onderzoeksmeldingsnummer 2960]. De locatie bevond zich aan het Kloosterpad en het doel was de eventueel aanwezige resten in kaart te brengen van het Benedictijner dubbelklooster Foswerd dat in 1580 werd opgeheven. Er is tijdens het onderzoek een structuur van een gebouw aangetroffen met een afmeting van circa vijf bij tien meter. De muren van rode kloostermoppen liggen circa 65 centimeter onder het maaiveld en dateren uit de dertiende, veertiende of mogelijk vijftiende eeuw. Door amateurarcheologen en omwonenden zijn munten uit deze periode op het perceel gevonden. De funderingsresten zouden de restanten zijn van een deel van de uithof van het klooster. Ook zijn er latere grondsporen aangetroffen, zoals een muur en een keldervloer. Mogelijk hebben deze te maken met achttiende eeuwse activiteiten rond de als haven gebruikte slenk ten zuiden van het Kloosterpad. Verder meldt RAAP dat de vindplaats zich tot buiten het toen onderzochte terrein uitstrekt.

Ook zijn er meldingen gedaan op meer dan een halve kilometer ten westen van het plangebied. Deze meldingen betreffen de in 1949 uitgevoerde opgravingen bij een kerkhof. De opgravingen werden uitgevoerd door Halbertsma van de voormalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, tegenwoordig RACM [ARCHIS-nummers 9968, 30299 en 238384]. Van de vroegere kerk zijn tufstenen brokken, kloostermoppen en een fundament gevonden. Van de kerk is bekend dat het een vijfzijdig gesloten koor had, dat in 1730 is afgebroken. Waarschijnlijk heeft deze kerk ook een voorganger gehad. Verder heeft er een gracht rond de kerk gelegen en is er een fundering van een kerkhofmuur aangetroffen [ARCHIS]. Onder de

kerkfundamenten zijn graven gevonden.

In de buurt van het plangebied zijn behalve het in 1999 door RAAP uitgevoerde onderzoek geen andere archeologische onderzoeken aangemeld.

Voor meer details en gegevens over de ligging wordt verwezen naar Tabel 3 en Appendix IV.

Figuur 5: Buren, Pastoor Scholtenweg: details van historische kaarten (verschaald en naar het noorden gericht). Boven een uitsnede uit de Schotanus-atlas van 1664; in het midden een detail uit de atlas van 1853-1856 en onder uit 1927. Het plangebied is met een blauwe lijn weergegeven.

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Het plangebied is buiten de dorpskern van Buren gelegen. Volgens de historische kaarten is het plangebied niet bebouwd geweest, maar is in gebruik geweest als grasland (zie Figuur 5). Op een kaart uit halverwege de negentiende eeuw is een voetpad ingetekend dat het plangebied lijkt te doorsnijden.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

Hoewel de oudste vermelding van Ameland uit de tweede helft van de achtste eeuw dateert, stammen berichten over de oude dorpen Hollum, Ballum en Nes uit de veertiende eeuw. Het dorp Buren is het jongste dorp op het eiland. Het plangebied aan de Pastoor Scholtenweg ligt direct ten westen van de historische kern van het dorp. Het perceel is tot zover bekend nooit bebouwd geweest.

Vanwege de nabijheid van de oude dorpskern van Buren kunnen archeologische indicatoren uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd worden verwacht. Ten zuiden van het dorp hebben mogelijk gebouwen van het klooster Foswerd gestaan, met resten vanaf de dertiende eeuw. Indicatoren uit de late middeleeuwen of uit een latere periode kunnen bestaan uit scherven aardewerk, artefacten van keramiek of metaal, resten van plaatselijke metaalbewerking of wolbewerking (metaalslakken, spinklosjes, weefgewichtfragmenten), etc. Voorwerpen van hout of bot worden niet verwacht wegens de slechte conservering hiervan in zand.

De diepte van de te verwachten indicatoren zal tot circa een halve meter onder het maaiveld zijn. De funderingen van een mogelijk bijgebouw van het klooster lagen op circa 65 centimeter onder het maaiveld, maar die zijn ingegraven.

Vanwege de geërodeerde top van het pleistocene zand, worden hier geen steentijd-vondsten verwacht.

Voorafgaand aan het veldwerk is er een KLIC-melding gedaan (nr. 12G071281). Er lopen volgens deze melding geen leidingen door het plangebied. Andere verstoringen, zoals verstoringen veroorzaakt door ploegactiviteiten, worden op de percelen niet verwacht. Voor zover bekend is het terrein alleen in gebruik geweest als weiland.

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 9 maart 2012. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van tien centimeter. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen.

Volgens de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) is voor de periode steentijd-bronstijd op het hele eiland 'geen onderzoek noodzakelijk'. Voor de periode ijzertijd-middeleeuwen geldt hier een 'karterend onderzoek 1', waarbij een dichtheid van zes boringen per hectare wordt gevraagd.

Figuur 6: Buren, Pastoor Scholtenweg: situatietekening met de boorlocaties. Het plangebied ligt binnen de rode lijn en de boringen zijn in geel weergegeven. Voor de RD-coördinaten wordt verwezen naar Tabel 1.

De opgeboorde grond is op een vier millimeter zeef gezeefd en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, baksteen en aardewerk. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De diepte van de boringen varieert van 120 tot 150 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over het terrein geplaatst, met een boring per geplande woning (zie Figuur 6). Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De vondstzichtbaarheid op het perceel was vanwege de aanwezigheid van gras slecht. Er is geen oppervlakte kartering uitgevoerd.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix V. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03)

Bodem

De bodem van het plangebied bestaat uit een vlakvaaggrond. De bouwvoor of A-horizont varieert in dikte tussen de 20 en 35 centimeter en bestaat uit licht bruingrijs, matig fijn zand. De bouwvoor is wat verrommeld en ter hoogte van de twee oostelijke boringen (nummers 5 en 6) zelfs sterk vermengd met de onderliggende laag.

Onder de bouwvoor bevindt zich over het algemeen een lichtgrijze laag van matig fijn zand. Deze laag vormt de overgang naar licht geelbruin of geelgrijs zand, eveneens matig fijn. In deze gelige laag bevat roestvlekken, verband houdend met de grondwaterspiegel.

In de toelichting bij de bodemkaart van Stichting Bodemkartering staat reeds dat ten oosten van Nes een veenlaag voorkomt rond 75 centimeter onder het maaiveld. In de boringen aan de Pastoor Scholtenweg is deze laag ook aangetroffen, variërend van veen tot zeer humeus zand. De overgang is scherp. De diepte varieert ook, zie Tabel 4. De venige laag wordt gevolgd door lichtgrijs matig fijn zand.

Tabel 4: Buren, Pastoor Scholtenweg: overzicht van de diepte van de veen- of venige laag (in centimeters onder maaiveld).

Boring	1	2	3	4	5	6
Diepte	70-73	50-52	60-62 110-120	50-90	65-90	75-85

Archeologie

Er zijn in de bodem geen cultuurlagen of een overstoven bouwvoor waargenomen. In alle boringen is een zeer humeuze of venige laag aangetroffen. Er zijn in deze laag geen archeologische indicatoren waargenomen.

Vondstconcentraties zijn op het terrein niet aangetroffen. Zoals te verwachten is in de nabijheid van een dorp, zijn in de bovenste laag wel enkele indicatoren gevonden. Boringen 3 en 5 leverden geen vondsten op. In boring 4 is alleen recent materiaal op de zeef gevonden (een scherf groen flessenglas en een stuk zwart plastic). In boring 6 is een baksteenspikkel waargenomen en in boring 2 een kleine scherf zeer recent aardewerk. In de bovenlaag van de eerste boring is een stuk geel baksteen gevonden, samen met een kleine scherf geel geglaazuurd aardewerk.

Dit vondstmateriaal is weggeselecteerd omdat er niet eenduidig archeologisch interessant materiaal tussen zit.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied ligt aan de Pastoor Scholtenweg te Buren. De historische kern van het dorp ligt enkele tientallen meters ten oosten hiervan. Er zijn geen vondstmeldingen of meldingen van archeologische terreinen bekend uit het plangebied. Wel zijn er ten zuiden van Buren enkele vondsten gedaan en restanten gevonden van funderingen die geassocieerd kunnen worden met bijgebouwen van het klooster Foswerd.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Ameland werd in ieder geval al vanaf de achtste eeuw bewoond, maar Buren is het jongste dorp op het eiland. Gezien de ligging van het plangebied nabij de historische kern van Buren, is er een kans archeologische indicatoren uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd binnen het terrein aan te treffen.

Tijdens het veldwerk bleek de bodem van het plangebied redelijk intact te zijn. De bouwvoor was vermengd en in het oosten verstoord. In de bovenlagen van de bodem werd recent of niet eenduidig materiaal aangetroffen. Er is tijdens het veldwerk geen archeologisch interessant materiaal gevonden. Ook zijn er geen cultuurlagen aangetroffen, geen overstoven oudere bouwvoor en geen vondstconcentraties. In de boringen werd wel een humeuze of venige laag waargenomen, die mogelijk een restant is van een oude geul.

Advies

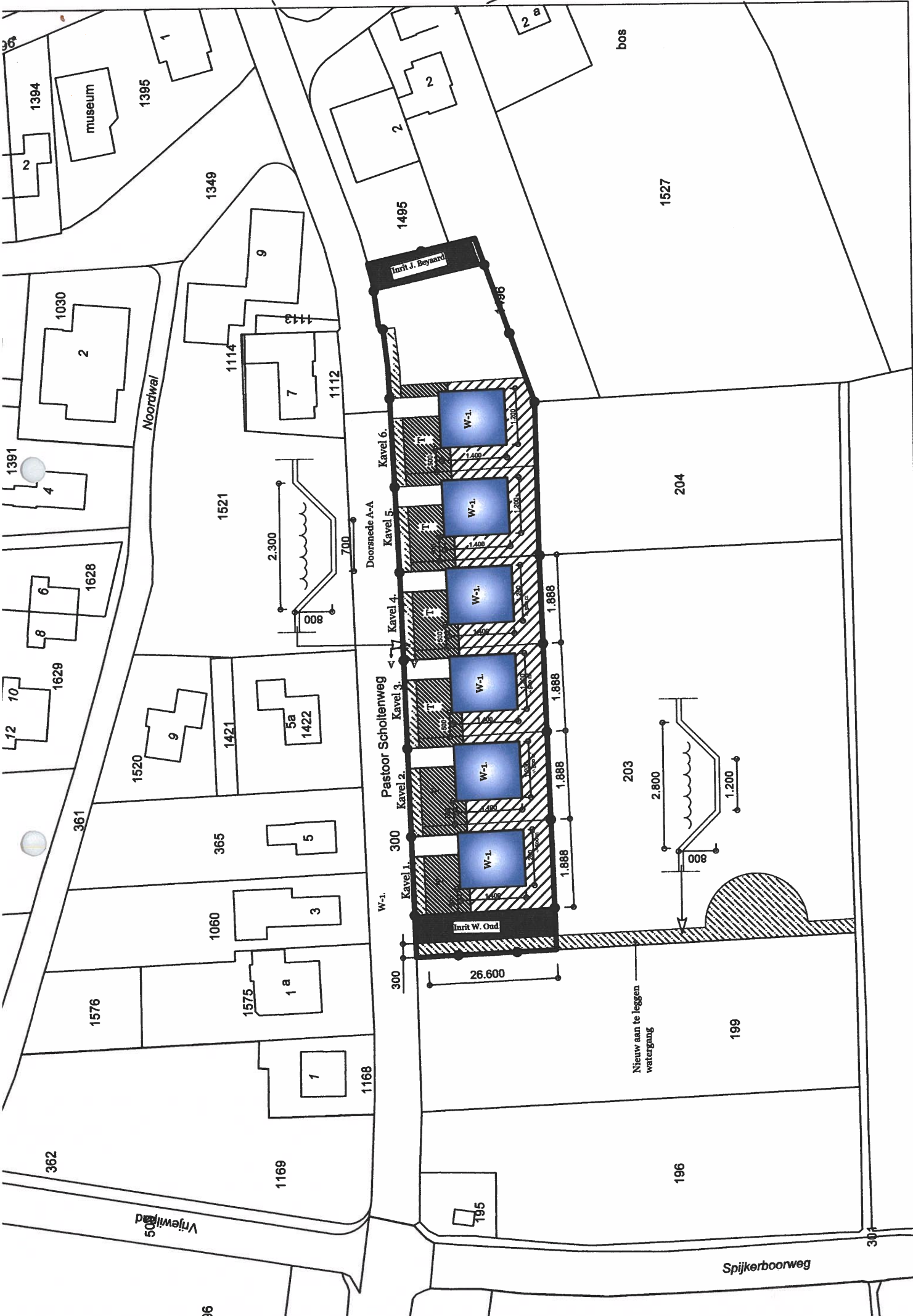
Op basis van de afwezigheid van archeologische indicatoren of cultuurlagen achten wij de kans op het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied aan de Pastoor Scholtenweg in Buren klein. Daarom adviseren wij geen archeologisch vervolgonderzoek in dit plangebied.

Wij wijzen erop dat indien bij de uitvoering van werkzaamheden op het westelijke perceel onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Ameland als de provinciaal archeoloog, dr. G. de Langen (tel: 058-2925487; email: vsmp@fryslan.nl).

Appendix I

Buren, Pastoor Scholtenweg Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

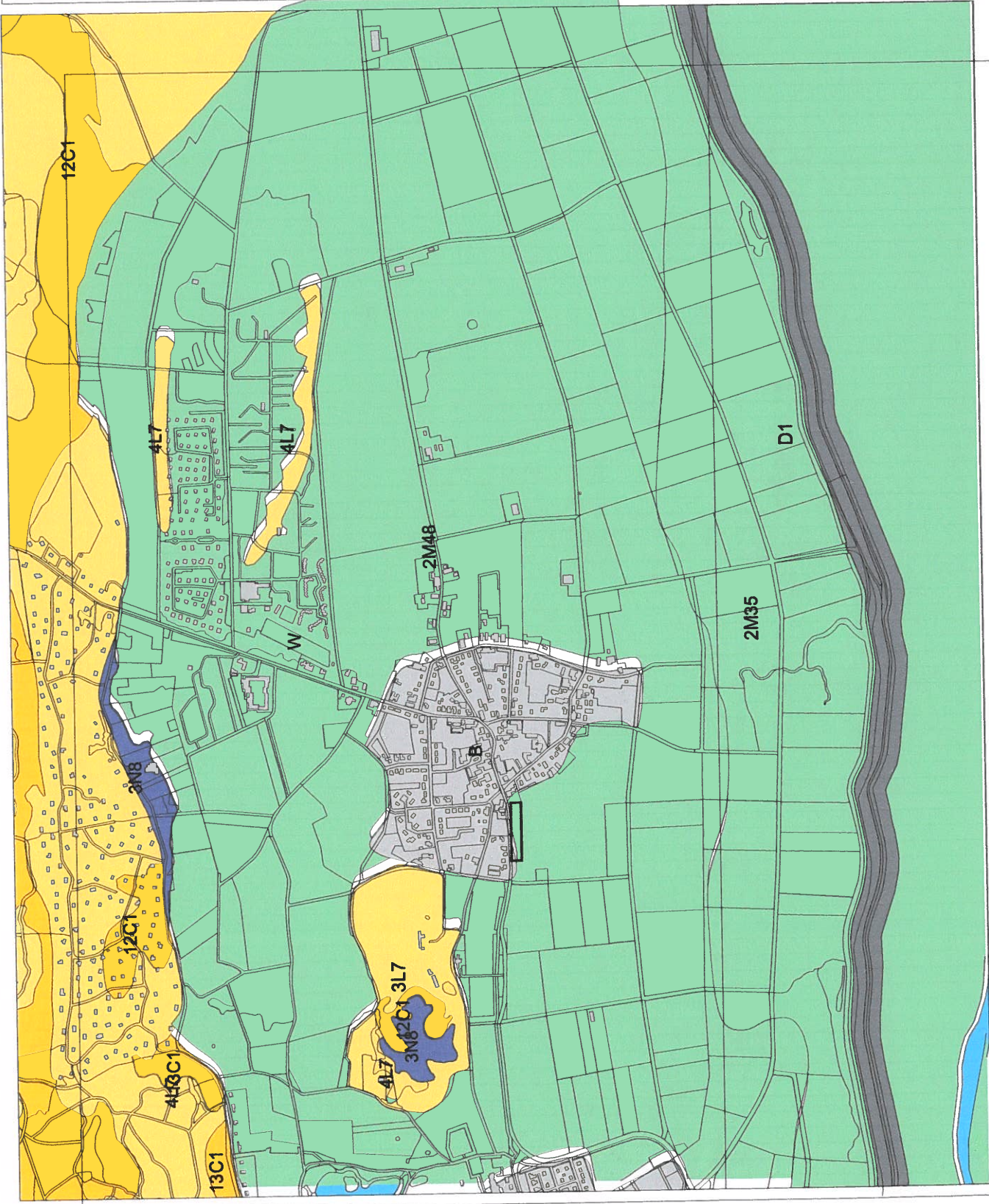

N

Appendix III: geomorfologische kaart.

Buren, Pastoor Scholtenweg

184351 / 608174

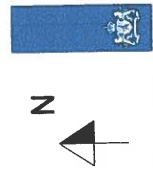
Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- Plangebied

GEOMORFOLOGIE ((c)AIterra)

- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaiervormige glooiingen
- Niet-waaiervormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)

- 3N8
- 2M35
- 2M48
- 3-4L7
- 12-13C1

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

181110 / 605526

Appendix IV: bekende archeologische waarden.

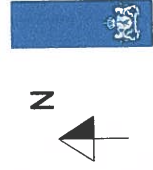
Buren, Pastoor Scholtenweg

184351 / 608174

Legenda

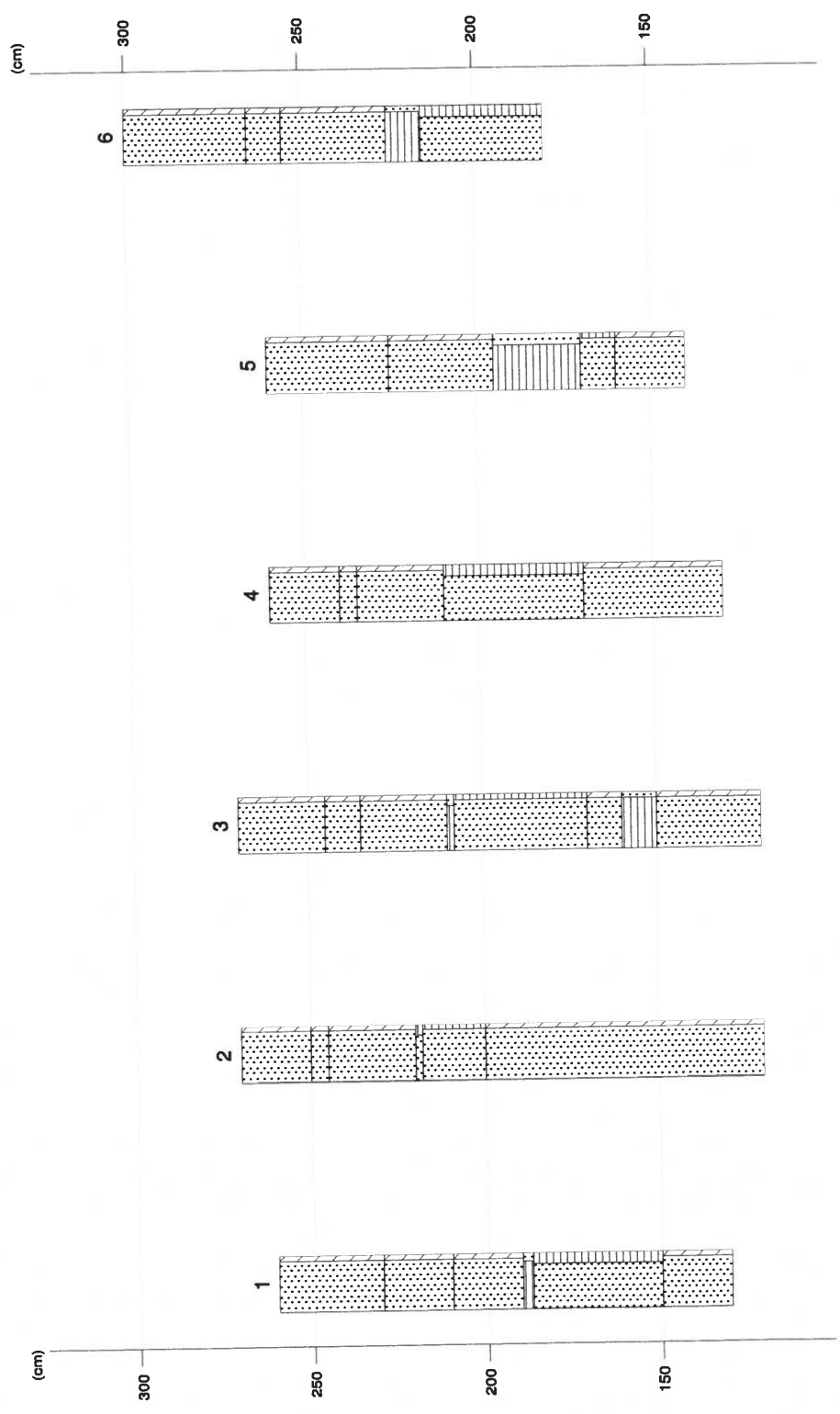
- HUIZEN
- TOP10 (G)TDN)
- WAARNEMINGEN
- VONDSMELDINGEN
- MONUMENTEN**
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- Plangebied

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

181110 / 605526

Appendix V: Buren, Pastoor Scholtenweg - Boorbeschrijvingen

1

X-coördinaat (m) : 182085
Y-coördinaat (m) : 606800
Maaiveld (cm) : 260

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 30	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, bouwvoor
30 - 50	zand zwak siltig, licht-grijs, 10YR4/2, Zand: matig fijn
50 - 70	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
70 - 73	veen matig zandig, bruin, 10YR2/2
73 - 110	zand sterk humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn, Opm.: Venig
110 - 130	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn

2

X-coördinaat (m) : 182067
Y-coördinaat (m) : 606809
Maaiveld (cm) : 270

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 20	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, bouwvoor
20 - 25	zand zwak siltig, licht-grijs, 10YR4/2, Zand: matig fijn
25 - 50	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
50 - 52	zand sterk humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn, Opm.: Venig
52 - 70	zand zwak humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn
70 - 150	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn

3

X-coördinaat (m) : 182049
Y-coördinaat (m) : 606812
Maaiveld (cm) : 270

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 25	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, bouwvoor
25 - 35	zand zwak siltig, licht-grijs, 10YR4/2, Zand: matig fijn
35 - 60	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
60 - 62	veen sterk zandig, bruin, 10YR2/2
62 - 100	zand zwak humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn
100 - 110	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn
110 - 120	veen zwak zandig, bruin, 10YR2/2
120 - 150	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn

4

X-coördinaat (m) : 182120
Y-coördinaat (m) : 606809
Maaiveld (cm) : 260

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 20	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, bouwvoor
20 - 25	zand zwak siltig, licht-grijs, 10YR4/2, Zand: matig fijn
25 - 50	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
50 - 90	zand sterk humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn, Opm.: Venig, Verrommeld
90 - 130	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn

Appendix V: Buren, Pastoor Scholtenweg - Boorbeschrijvingen

5

X-coördinaat (m) : 182126
Y-coördinaat (m) : 606806
Maaiveld (cm) : 260

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
	Grondsoort
0 - 35	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: Verstoord
35 - 65	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
65 - 90	veen sterk zandig, bruin, 10YR2/2
90 - 100	zand zwak humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn
100 - 120	zand zwak siltig, licht-grijs, 2.5Y5/2, Zand: matig fijn

6

X-coördinaat (m) : 182143
Y-coördinaat (m) : 606821
Maaiveld (cm) : 300

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
	Grondsoort
0 - 35	zand zwak siltig, licht-grijs-bruin, 10YR2/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken, bouwvoor, Opm.: Verstoord
35 - 45	zand zwak siltig, licht-grijs, 10YR4/2, Zand: matig fijn
45 - 75	zand zwak siltig, licht-geel-bruin, 10YR5/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken
75 - 85	veen zwak zandig, bruin, 10YR2/2
85 - 120	zand sterk humeus, grijs-bruin, 10YR3/2, Zand: matig fijn, Opm.: Venig